

2. Цалик Станислав. Пособие по внедрению «Живой библиотеки»: методология преодоления стигмы и дискриминации групп, наиболее уязвимых к ВИЧ, и людей, которые живут с ВИЧ / Станислав Цалик. Киев : «Международный Альянс по ВИЧ/СПИД в Украине», 2009. 69 с.
3. Майже 40% українців не готові приймати до свого оточення представників ЛГБТ. URL: https://zaxid.net/mayzhe_40ukrayintsiv_ne_gotovi_priymati_do_svogo_otoc_hennya_predstavnikiv_lgbt_n1439727 (дата звернення 11.05.2021).
4. «Стан та проблеми ЛГБТ-руху в Україні». Аналітична записка. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/1206/> (дата звернення 11.05.2021).

Галина Лещук

доцент, кандидат педагогічних наук
доцент кафедри соціальної роботи, спеціальної освіти
і менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Наталія Чабан

студентка 4 курсу спеціальності «Соціальна робота»
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ЧИННИК АКТИВНОГО ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ МОЛОДІ

У статті автор розглядає соціальні мережі як інноваційний інститут соціалізації молоді, аналізує ризики впливу соціальних мереж на формування ціннісних орієнтацій підростаючого покоління, характеризує комунікацію в соціальних мережах з позиції її унікальності та наявності особливих властивостей.

Ключові слова: соціальні мережі, соціалізація, кіберсоціалізація, цінності молоді.

Ціннісна структура соціуму упродовж усієї історії його розвитку викликала підвищений інтерес у різних дослідників, зважаючи на її актуальність та значимість для суспільного розвитку. У ситуації активного впливу інновацій на соціалізацію особистості ця тема є вкрай важливою, оскільки структура цінностей особистості

знаходиться в тісній взаємодії з зовнішніми факторами. В умовах перехідного кризового суспільства вивчення стану та зміни ціннісних орієнтацій молодих людей зумовлене, насамперед, практичною необхідністю, адже від того, з якими цінностями молодь житиме у XXI ст., залежатиме напрям соціально-культурного та політико-економічного розвитку суспільства майбутнього, поява нових економічних, політичних та інших типів поведінки.

Розвиток мережі Інтернет послужив передумовою до створення нової моделі соціальної взаємодії, яку можна назвати «мережовим суспільством», що характеризується тісним взаємозв'язком громадських структур і членів соціуму з електронно-комунікаційними мережами. Сучасні процеси також дозволяють говорити про явище «кіберсоціалізації», яке стало актуальним у рамках розвитку інформаційного суспільства.

Проблеми розвитку та властивостей мережевого суспільства взагалі та соціальних Інтернет-мереж зокрема, а також віртуалізації сучасного суспільства досліджуються багатьма західними і вітчизняними вченими, зокрема: П. Бурд'є, В. Бюлем, Ж. Делезом, М. Кастельсом, С. Коноплицьким, Є. Прохоренко, С. Романенко, А. Фоміним, В. Щербиною та іншими.

Статистичні дані дозволяють стверджувати, що більше половини населення нашої країни постійно користується Інтернетом; 70% від загальної кількості вітчизняних інтернет-користувачів – молодь; значна частина інтернет-трафіку припадає саме на соціальні мережі. Сучасний комунікативний світ – це світ соціальних мереж. У світі існує понад 200 соціальних мереж, їх кількість зростає кожен день. Усі відомі соціальні мережі можна умовно розділити на три групи:

- 1) загальної тематики – створені для приватного спілкування (Facebook, VKontakte);
- 2) спеціалізовані (Last.Fm, MyChurch);
- 3) ділові (LinkedIn, Plaxo) [1].

Щодня мільйони людей різного віку знайомляться, домовляються про зустрічі, шукають необхідну інформацію і навіть заробляють у соціальних мережах. Молодь розглядає соціальні мережі як майданчик для здійснення різних видів соціальної активності, притаманних їм у фізичній реальності, паралельно в двох просторах. Із глобальним поширенням мережі Інтернет і зростанням популярності соціальних мереж кордони віртуального і фізичного

світу стерлися. Віртуальні комунікації починають замінювати живе спілкування. Активне здійснення соціальної активності у віртуальному просторі призводить до кіберсоціалізації користувачів, трансформації їхніх життєвих установок, ціннісно-смыслового сприйняття реальності, появи нових інтересів і життєвих пріоритетів.

Головним висновком в даному випадку може бути те, що найбільший вплив на молодь чинить інформація, яка розповсюджується в соціальних мережах. Тому видається очевидним зв'язок між процесами трансформації соціально-ціннісних орієнтацій сучасної молоді й істотним впливом на них інформації всередині соціальних мереж.

Дж. Барнс, який вперше ввів термін «соціальна мережа» в обіг, мав на увазі підхід до виявлення зв'язків між індивідами за допомогою певного інструменту – соціограми, що представляє собою схематичну карту осіб, зображених у вигляді точок, а зв'язків між ними – у вигляді ліній. Нас в даному контексті цікавить дефініція соціальних мереж – автоматизованого веб-інтерфейсу, що дозволяє індивідам і групам створювати інформацію, обмінюватися нею, а також об'єднуватися в тематичні групи за інтересами [2].

На основі наукових праць П. Уоллеса можна виділити властивості, які роблять комунікацію в соціальних мережах унікальною:

- 1) високий ступінь анонімності;
- 2) високий рівень маніпуляцій;
- 3) неоднорідність соціального середовища інтернету;
- 4) віртуальність комунікаційного середовища;
- 5) прагнення учасників до самовираження;
- 6) відсутність емоцій [3].

Усі ці характеристики в різній мірі відображають ті чи інші потреби, які молоді люди намагаються задовольнити в глобальній мережі. Такими потребами можуть бути: незадоволеність спілкуванням у реальному житті; незадоволеність реальною соціальною ідентичністю і бажання позбутися її; можливість реалізації якостей особистості, програвання ролей, переживання емоцій, з тих чи інших причин недосяжних у житті тощо.

Домінуючою силою соціальних мереж залишається самоствердження особистості з активною репрезентативною складовою, включення в різні спільноти, життя і діяльність за

правилами цих спільнот для отримання соціального схвалення і підтримки, що часто призводить до розриву з культурними традиціями і формування особистості нового типу. При цьому розбіжність у нормах і цінностях мережевої спільноти з ціннісними установками традиційного суспільства може привести до конфлікту «мережевої особистості» з реальним світом.

Таким чином, зважаючи на переваги, які з'являються в нашому житті у зв'язку з розвитком технологій, значну небезпеку несе вплив нових медіа на підростаюче покоління: розвиток інформаційного суспільства трансформує один з головних процесів життєдіяльності індивіда – соціалізацію. Під впливом розвитку інформаційного суспільства процес соціалізації трансформується в кіберсоціалізацію і набуває як позитивних, так і негативних рис. Головною загрозою сьогодення є негативна трансформація ціннісних орієнтацій молоді. У свідомості підростаючого покоління відбувається витіснення усталених суспільно значущих цінностей орієнтирами індивідуалістичного порядку. Все частіше у молодих людей спостерігаються суперечливі установки та ціннісні орієнтації, відсутня цілісна картина світу.

Можемо стверджувати, що соціальні мережі відсувають на другий план класичні інститути соціалізації – сім'ю, школу, а часом реальних друзів і однолітків. Незадоволені навколишньою дійсністю молоді люди починають віддавати перевагу віртуальному світу, що веде до підміни реальності та появи нових труднощів соціалізації.

Список використаних джерел

1. Коган К.М. Соціальні мережі як елемент нового соціального середовища. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент*. 2014. Вип. 16. С. 61-71.
2. Discourse and digital practices: Doing Discourse Analysis in the Digital Era / Ed. R. H. Jones, A. Chik, C. A. Hafner. London: Routledge, 2015. 250 p
3. Wallace P. *The Psychology of the Internet*, Cambridge, 2003. 263 p